

ŠOLA V NARAVI

Opredelitev šole v naravi

Je posebna vzgojno-izobraževalna oblika. Cel razred gre za nekaj časa v naravo, v čim manj urbanizirano okolje. Po programu se izvaja vzgojno-izobraževalno delo. Je strnjen (več različnih vsebin v enem dnevu, vključen si v več dejavnosti) večdnevni celosten (vsebine se medpredmetno povezujejo) pedagoški (gre za vzgojno izobraževalne vsebine) proces.

Zakonska podlaga ŠVN: zakon o osnovni šoli predpisuje obvezen in razširjen program. Obvezen program je obvezen za vse učence, razširjen pa ne. V razširjen program sodi šola v naravi. Organizacija šole v naravi je za šolo obvezna. Udeležba otrok je prostovoljna. Šola je dolžna organizirati vsaj dve šoli v naravi. Priporoča se organizacija šole v naravi vsaj enkrat ob koncu vsakega vzgojno-izobraževalnega obdobja.

Financiranje šole v naravi: starši plačajo materialne stroške šole v naravi kot prispevek, ki ga določi šola. Prispevek zajema stroške nastanitve, stroške prehrane, stroške prevoza, stroške najema opreme, stroške smučarskih vozovnic, vstopnin in podobno. Učitelja plača država.

Šola lahko organizira in ponudi več kot dve šoli v naravi. Šola mora izvesti vse aktivnosti, da se vanjo vključijo tudi otroci, katerih starši prispevka ne morejo plačati. Šola v naravi je organizirana znotraj števila ur osnovnošolskega izobraževanja, zato mora šola za učence, ki se šole v naravi ne udeležijo, v tem času organizirati primerljiv program. Šola mora za izvedbo šole v naravi pridobiti soglasje večine staršev.

Konceptualna opredelitev: Šola v naravi uresničuje predvsem program, katerega cilji, dejavnosti in vsebine iz več učnih načrtov so vezani na: drugačno izvedbo (terensko delo, projektne naloge, športne dejavnosti), medpredmetno povezovanje in prepletanje znanja različnih predmetnih področij, vpetost v naravni in družbeni prostor (povezava z okoljem, kjer šole v naravi poteka). Program šole v naravi se praviloma izvaja v naravnem okolju, kar zagotavlja izvajanje vseh elementov socialno-integracijske vloge vzgojno izobraževalnega programa.

Splošni vzgojno-izobraževalni cilji ŠVN (Kristan, 2010)

Oblikovanje čustvenega odnosa do narave (dalj časa trajajoče bivanje v naravnem okolju, ustrezne naravoslovne vsebine, poglobljen stik z naravo, čustven, kulturn, spoštljiv odnos do narave), naravoslovno izobraževanje (pouk naravoslovja v naravi daje boljše in trajnejše znanje, navduševanje učencev za naravoslovje), spoznavanje pristočasnih dejavnosti v naravi (izobraževanje za zdravo, koristno in kulturno preživljanje prostega časa v naravnem okolju).

Splošni vzgojno-izobraževalni cilji ŠVN

Vzgojanje (neprecenljivi vzgojni učinki skupnega bivanja v naravi, vzgoja za zdrav življenjski slog, številne vzgojne priložnosti, navajanje na red, pospravljanje, opravljanje različnih opravil), medpredmetno izobraževanje (odlična priložnost za udejanjanje medpredmetnih povezav, spoznavanje narave in okolice skozi zgodovino, geografijo, naravoslovje, kulturo, etnologijo...), kulturno in družabno življenje (nastopi, zaključni večer, glasbene točke, plesi, disko, skeči, kvizi, stenski časopis za pisne in likovne izdelke...).

Cilji športne ŠVN (Kovač, Jurak, 2012)

Seznanitev učencev z različnimi športi, s katerimi se lahko ukvarjamo v naravi v prostem času. Učenje športnih dejavnosti, ki jih ne moremo izpeljati pri rednem pouku ŠVZ.

Razumevanje športnih dejavnosti v širšem družbenem kontekstu (odgovorno ravnanje do naravnega in družbenega okolja). Razumevanje športa v osebni kontekstu (prilagajanje zmoglostim, stanju, motivaciji posameznika, lastna varnost in zdravje).

Razvojne naloge ŠVN

Osrednja naloga je, da povečuje trajnost in kakovost znanja, ki ga učenec pridobiva tudi preko te oblike vzgojno-izobraževalnega dela. Spodbuja sposobnost za opazovanje naravnega in družbenega okolja ter samostojno in odgovorno ravnanje do naravnega in družbenega okolja. Spodbuja socialne in komunikacijske spretnosti in veščine ter razvijanje demokratične komunikacijske kulture. Spodbuja sposobnost za spoštovanja sebe in drugih oseb ter vzpostavljanje medsebojnih in družbenih odnosov. Razvija sposobnost ustvarjalnega in kritičnega mišljenja in presojanja, učenca usposablja za soočanje z življenjskimi problemi in za samozavestno odpravljanje/reševanje le-teh. Spodbuja pozitiven odnos do zdravega življenjskega sloga in odgovornost za lastno varnost in zdravje. Spodbuja skladen telesni in duševni razvoj otroka. Manjši, kot so otroci, slabšo imajo predstavo o zdravju. Zdravje je na splošno dobro počutje. Zagotovi plavalno in smučarsko pismenost otroka. Dobro je, da otroka naučimo vsaj eno zimsko dejavnost, če ne zna smučati (npr. drsanje). Razvija odgovoren odnos do okolja. Spodbuja vseživljenjsko učenje.

Izhodišča za organizacijo ŠVN

Šola ob soglasju staršev zagotovi pogoje za šolo v naravi in jo organizira. Vsaka šola sama oblikuje izvedbeni program, pri čemer upošteva cilje in načela splošnega programa šole v naravi ter okoliščine in materialne možnosti učencev. Izvedbeni program je program, po katerem učitelj izpelje šolo v naravi, napisan je točno od ponedeljka do petka. Pri organizaciji šole v naravi v različnih krajih, letnih časih in različnem trajanju/obsegu, izvaja jo v okviru števila ur osnovnošolskega izobraževanja. Pri zagotavljanju varnosti je še posebno potrebno upoštevati normative in standarde za izvajanje programa osnovne šole. Pri smučanju je na enega učitelja 8 učečih, če so začetniki pa manj.

Vsebine ŠVN

Celosten vzgojno-izobraževalni proces. ŠVN mora biti vsebinsko bogata: izobraževalna in vzgojna (veliko vsebin, kjer se učenci učijo), gibalno (kako deluje človeško telo) in fiziološko (vplivamo na delovanje organizma, telo se krepi) učinkovita, doživljajsko bogata (učenci veliko doživijo, temelji na izkustvenem učenju), ustvarjalna (ustvarjalnost se pokaže tudi pri smučanju, različnih izdelkih, skečih), prijetna in zabavna (to bi morali dati na prvo mesto).

Šola v naravi je sestavljena iz treh delov:

1. Prvi del opredeljuje temeljne vsebine izbrane šole v naravi: zimska, poletna, planinska, naravoslovna, taborniška, športna, raziskovalna. Športne dejavnosti se povezujejo z naravoslovnimi, v družboslovne in umetniške se vključujejo športne dejavnosti. Obseg dela je odvisen od ciljev in vsebine konkretne šole v naravi.
2. Drugi del predstavljajo sprostitvene dejavnosti, ki temeljni program/cilje dopolnjujejo in obsegajo: Odmore med pedagoškimi urami, ki so namenjeni krajšim sprostitvam in/ali počitku. Usmerjen prosti čas, ki ga otroci preživijo po lastni izbiri. V tem času prisotni učitelj animira, usmerja in spodbuja k aktivnosti, pobudo prepušča učencem.
3. Tretji del predstavljajo ostale dejavnosti: vsakodnevna opravila (vzdrževanje osebne higiene, prehranjevanje, pospravljanje postelj in sob, urejanje osebne opreme, priprava in pospravljanje jedilnice). Dnevni počitek je prilagojen starosti udeležencev.

Spanje. Učenci morajo tudi pri spanju imeti red (kdaj: se gre v sobe, se ugasnejo luči, je čas za spanje).

Izvedbeni sklopi: športni program (npr. smučanje), pouk (vsa področja, predvsem naravoslovne, zgodovinske, geografske vsebine, povezane z značilnostmi kraja), dopolnilni pouk, kulturno-umetniška ustvarjalnost, družabne in zabavne dejavnosti.

Vsebine športne ŠVN

Plavanje, smučanje (alpsko smučanje, deskanje, tek na smučeh, sankanje, igre na snegu, zimski pohod), gorniška šola, športni teden (orientacija, kolesarjenje, veslanje, jadranje, lokostrelstvo).

Priprava ŠVN

Biti mora temeljita in pravočasna, je sestavni del letnega delovnega načrta šole. Odgovoren aktiv učiteljev (npr. razrednega pouka in športne vzgoje), pomagajo razredniki in drugi učitelji. Vsebinska priprava (okvirno pripravo izdelata pedagoški vodja, podrobno pripravo izdelajo vodje posameznih vsebinskih sklopov), organizacijska priprava. Okvirna priprava mora biti že meseca septembra. Na uvodnem sestanku staršem predstavimo slike in povemo, kaj se bo delalo, kako bo delo potekalo.

Seznam opreme za ŠVN

Oprema in oblačila (npr. za delo na snegu), dodatna in rezervna oblačila, pribor za osebno higieno in zaščito, druga oprema. Pomembno je, da se seznam opreme nahaja tudi na spletni strani.

Življenje in delo v ŠVN

Vzgojno-izobraževalni proces, oglasna deska (hišni, dnevni red in program, sezname učencev po skupinah, športna obvestila, rezultati, posebna obvestila, pohvale, graje, dežurna služba), dežurna skupina (opis del in nalog: glavni dežurni, dežurni v jedilnici...), stenski časopis (prispevki, zanimivosti, novice), odbor za posebne naloge.

Normativi za varnost ŠVN

Pri delu in gibanju v naravi obstaja večja možnost poškodb kot v šoli. Zato je potrebno skrbno predvideti vire nevarnosti, izdelati oceno tveganja, ter upoštevati ukrepe za zmanjšanje nevarnosti. Pri vseh oblikah in metodah dela ravnamo v skladu s predpisanimi normativi za varno delo v skupinah:

- delo na terenu – 1 strokovni delavec na 15 učencev
- plavanje – 1 strokovni delavec na 8 neplavalcev oz. na 12 plavalcev
- smučanje – 1 strokovni delavec na 12 učencev oz. 10 začetnikov
- kolesarjenje – 1 strokovni delavec na 10 učencev
- kanuizem na mirni vodi – 1 strokovni delavec na 8 učencev (mali kanu) oz. 12 učencev (velik kanu)
- kajak na mirni vodi – 1 strokovni delavec na 8 učencev oz. na deroči vodi na 6 učencev
- raft – 1 strokovni delavec na 8 učencev
- plezanje z varovanjem – 1 strokovni delavec na 8 učencev

- lokostrelstvo – 1 strokovni delavec na 15 učencev
- jahanje – 1 strokovni delavec na 12 učencev